

Landbruks- og matdepartementet

10. desember 2015

Høringsnotat

Forslag til ny forskrift om dokumentasjon, saksbehandling og erstatning etter naturskader (naturskadeforskriften)

Innhold

1.	Innledning.....	3
2.	Søknad og dokumentasjon av skaden.....	4
2.1	Søknad	4
2.2	Dokumentasjon av skaden	4
2.3	Dokumentasjon av bruksverdi	5
2.4	Frist for dokumentasjon.....	6
2.5	Krav til takstmenn	6
3.	Merkostnader og redningsomkostninger	6
3.1	Dekning av merkostnader	6
3.2	Redningsomkostninger.....	7
4.	Fastsetting og utbetaling av erstatning	8
4.1	Minsteutbetaling.....	8
4.2	Fastsetting av erstatning og egenandel.....	9
4.3	Frist for gjenoppretting.....	13
4.4	Utbetaling av erstatning.....	13
4.5	Forskudd	14
5.	Øvrige bestemmelser	15
5.1	Regress	15
5.2	Statens ansvar ved stormskader på skog.....	15
5.3	Klagenemdas sammensetning og organisering.....	16
5.4	Ikrafttredelse.....	17
6.	Administrative og økonomiske konsekvenser.....	17
7.	Forslag til ny forskrift.....	18

1. INNLEDNING

Lov 15. august 2014 nr. 59 om erstatning for naturskader (naturskadeerstatningsloven) trer i kraft 1. januar 2017. Den nye loven erstatter lov 25. mars 1994 nr. 7 om sikring mot og erstatning for naturskader (naturskadeloven) med unntak av sikringsbestemmelsene i kapittel 3. Gjeldende forskrift om taksering og erstatning av naturskader av 2. juni 1995 nr. 515 (takseringsforskriften) blir opphevet ved ikrafttredelsen av ny lov.

Med den nye loven avvikles ordningen med lensmannsskjønn for fastsetting av skadetakst samtidig som det innføres en ren forvaltningsmodell for behandling av saker om naturskadeerstatning med Landbruksdirektoratet som nasjonalt forvaltningsorgan. Endringen innebærer blant annet at skadelidte får ansvar for å dokumentere at det har skjedd en naturskade og hva det vil koste å gjenopprette skaden.

Forskriften som nå sendes på høring gir utfyllende regler blant annet om krav til dokumentasjon, saksbehandling og erstatning etter naturskadeerstatningsloven. Innholdet i skadelidtes dokumentasjonskrav står sentralt i Landbruks- og matdepartementets forslag. Det samme gjelder departementets forslag til ny modell for beregning av egenandel ved naturskade. Innholdet i enkelte av bestemmelsene i gjeldende takseringsforskrift er videreført, herunder bestemmelsene om erstatning for stormskader på skog.

Forskriften har hjemmel i naturskadeerstatningsloven § 2 fjerde ledd, § 7 andre ledd, § 8 andre ledd, § 9 andre ledd, § 13 tredje ledd, § 14 fjerde ledd, § 16 andre ledd og § 21 tredje ledd. Landbruks- og matdepartementet er gjennom kgl. res. 15. august 2014 gitt myndighet til å fastsette forskrift til loven.

Fra 1. januar 2017 innføres det et nytt saksbehandlingssystem og en egen nettportal om naturskadeerstatning som vil være utviklet i tråd med de nye reglene. Nettportalen skal gjøre det enkelt for skadelidte og andre involverte å sende søknad, laste opp dokumentasjon om skadens omfang og gjenoppretingskostnaden, og eventuelt ettersende dokumentasjon som Landbruksdirektoratet etterspør. I tillegg vil både nettportalen og søknadsskjemaet inneholde veiledning, slik at skadelidte på en lettfattelig måte får oversikt over hva som kreves av dokumentasjon i det enkelte skadetilfellet.

Høringsnotatet omtaler de mest sentrale bestemmelsene i forslaget til ny naturskedeforskrift. Forslaget til ny naturskedeforskrift er i det videre omtalt som forskriften.

2. SØKNAD OG DOKUMENTASJON AV SKADEN

2.1 Søknad

Etter naturskadeerstatningsloven § 12 er det et vilkår for å få erstatning at søknad er sendt Landbruksdirektoratet innen tre måneder etter at skaden har skjedd. Søknaden kan likevel bli behandlet selv om fristen er ute dersom særlige grunner taler for det. Av hensyn til helheten i forskriften, er disse reglene tatt inn i forskriften § 4. Det følger av forarbeidene til loven at med særlige grunner menes tilfeller hvor skadelidte på grunn av sykdom, andre inntrufne omstendigheter eller mangel på faktiske muligheter ikke har hatt mulighet til å gjøre seg kjent med skaden. Det kan for eksempel være umulig for skadelidte å oppdage en skade som er skjult av snø.

2.2 Dokumentasjon av skaden

Dagens ordning med taksering gjennom lensmannsskjønn avskaffes når naturskadeerstatningsloven trer i kraft. Det følger av naturskadeerstatningsloven § 13 første ledd at skadelidte gjennom søknaden skal dokumentere at det foreligger en naturskade og hvilke kostnader som er nødvendige for å gjenopprette skaden. Landbruksdirektoratet skal på bakgrunn av dokumentasjon fra skadelidte fastsette erstatningen, og må derfor påse at dokumentasjonsgrunnlaget gir tilstrekkelig informasjon for at det kan fattes et erstatningsvedtak, jf. forvaltningsloven § 17.

Skadelidtes dokumentasjonsplikt er nærmere regulert i forskriften § 5 første ledd. Skadelidte skal i søknaden, for egen regning, dokumentere at det foreligger en naturskade. Dette kan skje gjennom beskrivelse, kart og bilder. Dokumentasjonen skal inneholde en beskrivelse av hvert skadeobjekt før og etter skaden. Skadelidte skal i tillegg dokumentere hvilke kostnader som er nødvendige for å gjenopprette hvert skadeobjekt. Dette vil typisk være kostnader til arbeider, varer og tjenester i forbindelse med gjenopprettingen. Forskriften stiller gradvis strengere krav til dokumentasjonen, avhengig av hvor høyt beløp som søkes erstattet.

I andre ledd første punktum fremgår hovedregelen for dokumentasjon av gjenopprettingskostnaden, herunder at skadelidte må innhente minimum ett anbud. I større saker der skaden antas å overstige 200 000 kroner, skal skadelidte dokumentere skaden med to konkurrerende anbud. Hensynet til en forsvarlig bruk av offentlige midler tilsier en slik regel. Dersom gjenopprettingen krever at utførelsen/konstruksjonen skal skje iht. bestemte krav, må anbudet komme fra et

foretak som har ansvarsrett for å utføre de aktuelle arbeidene. Med ansvarsrett menes her foretak som er godkjent for å gjennomføre de aktuelle arbeidene i henhold til plan- og bygningslovens ansvarssystem. Godkjenningen må gjelde den type arbeider som er nødvendige for å gjenopprette skadeobjektet. Dette kan for eksempel dreie seg om gjenoppretting av skogsbilvei, bro eller brygge. Skadelidte kan istedenfor anbud, velge å dokumentere skaden gjennom takst.

I tredje ledd foreslår departementet forenklete dokumentasjonskrav for saker med antatt gjenopprettingskostnad under 50 000 kroner. I slike saker står skadelidte i utgangspunktet fritt til å velge hvordan skaden skal dokumenteres. Et minstekrav er dokumentasjon i form av egenerklæring og bilder.

Landbruksdirektoratet kan innhente takst når det anses nødvendig for å opplyse saken jf. naturskadeerstatningsloven § 13 andre ledd. Forskriften regulerer dette nærmere i § 5 fjerde ledd. Det er foreslått at takst skal innhentes i enkelte tilfelle. Dette gjelder når skadelidte av ulike årsaker ikke selv er i stand til å dokumentere skaden, i saker hvor gjenopprettingskostnaden er over 500 000 kroner, og ellers når det anses nødvendig for sakens opplysning. Det betyr at i kompliserte og/eller uoversiktlige saker, kan Landbruksdirektoratet velge å innhente takst selv om gjenopprettingskostnaden er under 500 000 kroner. I slike saker dekker Landbruksdirektoratet kostnaden ved bruk av takstmann. Skadelidte plikter å medvirke under befaring og gi nødvendige opplysninger til takstmannen. Slikt samarbeid er en forutsetning for at takstmannen skal få gjennomført sitt oppdrag.

2.3 Dokumentasjon av bruksverdi

Etter gjeldende naturskadeordning fremgår skadeobjektets bruksverdi av taksten. Bruksverdien er avgjørende for om skadelidte skal få erstatning for gjenopprettingskostnaden. Denne regelen er videreført i ny lov. I de tilfellene hvor gjenopprettingskostnaden er vesentlig større enn bruksverdien eller gjenoppretting ikke kan skje av andre grunner, erstattes den verdiforringelse skaden har medført, jf. naturskadeerstatningsloven § 5 andre ledd.

Etter naturskadeerstatningsloven skal skadelidte dokumentere bruken og avkastningen av skadeobjektet. Forskriften § 6 regulerer dette nærmere. Avkastningen kan for eksempel beskrives gjennom oppstillinger over fremtidstap dersom objektet ikke skulle bli gjenopprettet. Skadelidte kan også velge å få en sakkyndig til å beregne bruksverdien. Ved skader på jordbruksareal vil for eksempel Norsk landbruksrådgivning kunne bistå skadelidte. På andre områder kan takstmenn ofte ha

relevant kompetanse for å dokumentere bruksverdien. Skadelidte må selv dekke kostnader ved innhenting av ekstern fagkompetanse.

2.4 Frist for dokumentasjon

Skadelidte skal dokumentere skaden, jf. forskriften § 5 første ledd.

Dokumentasjonsfristen er den samme som søknadsfristen, jf. forskriften § 7.

Landbruksdirektoratet kan gi fristutsettelse for innsending av dokumentasjon når særlige grunner taler for det. "Særlige grunner" vil typisk være de tilfeller hvor det er svært vanskelig eller umulig å dokumentere kravet innen utløpet av søknadsfristen, av grunner skadelidte ikke selv kan påvirke. Det kan være tilfeller der nødvendig dokumentasjon er omfattende og det er rimelig å forlenge fristen for å dokumentere kravet. I andre tilfeller kan det være umulig å dokumentere kravet innenfor fristen fordi skadestedet ikke er tilgjengelig eller skadelidte må vente på sakkyndige vurderinger.

2.5 Krav til takstmenn

Naturskadeerstatningsloven § 13 tredje ledd gir hjemmel til å gi nærmere regler om taksering. Takstmannen opptrer på vegne av det offentlige når Landbruksdirektoratet innhenter takst etter forskriften § 5 fjerde ledd. Det følger derfor av forskriften § 9 at takstmannen ikke kan ta på seg oppdrag dersom han er inhabil, jf. forvaltningsloven §§ 6 og 10. I tillegg gjelder forvaltningslovens regler om taushetsplikt i slike takstopdrag.

Det følger av andre ledd at takstmenn som Landbruksdirektoratet inngår avtale med skal være medlemmer av bransjeorganisasjon for takstmenn. Kravet skal bidra til at takstrapportene som produseres holder et tilstrekkelig høyt faglig nivå. Medlemmer i takstorganisasjoner er i tillegg pålagt å følge bransjens etiske retningslinjer i sitt arbeid.

3. MERKOSTNADER OG REDNINGSOMKOSTNINGER

3.1 Dekning av merkostnader

Etter dagens ordning kan det settes som vilkår for utbetaling av erstatning at skaden utbedres på en slik måte at faren for fremtidig naturskade reduseres. Dette følger av gjeldende lov § 14 andre og tredje ledd, jf. takseringsforskriften § 6.

Den nye loven § 7 første ledd slår fast at det etter søknad fra skadelidte kan ytes tilskudd til dekning av merkostnader når skaden utbedres på en slik måte at faren for naturskade minskes. § 7 andre ledd gir hjemmel til å fastsette vilkår og nærmere regler for dekning av merkostnader. Slike vilkår og nærmere regler foreslås i forskriften § 10.

For at merkostnader skal kunne dekket må de være direkte tilknyttet det tiltaket som utføres som en naturlig del av gjenopprettingen av skaden. Merkostnadene må også bidra til å forsterke skadeobjektet. Dekning av merkostnader innebærer en dekning av kostnader utover det som er strengt nødvendig for å gjenopprette skaden til samme stand som rett før naturulykken. Det kan dreie seg om utgifter til større rørdimensjoner i en bekkelukning, til større stikkrenner i en vei, tiltak som bidrar til å forsterke en brukonstruksjon, kraftigere bærelag på en vei eller bruk av bedre materialer m.m. Kostnader som følge av strengere offentlige krav til konstruksjonsmåter, er ikke å regne som merkostnader, men som ordinære gjenopprettingskostnader som vil inngå i grunnlaget for erstatningsutmålingen, jf. naturskadeerstatningsloven § 5.

Som merkostnader kan også dekket utgifter til mindre sikringstiltak som utføres i tilknytning til gjenopprettingen av skaden med tanke på å forhindre fremtidige naturskader, og som gjennomføres på samme sted og med materialer, maskiner og arbeidskraft som benyttes til selve gjenopprettingen. Slike tiltak kan være grøfting, stikkrenner m.m. som ikke eksisterte før naturulykken.

Utgifter til rene sikringstiltak faller utenfor det som kan dekket som merkostnader etter naturskadeerstatningsloven og forskriften § 10.

Det må sannsynliggjøres en klar gevinst ved tiltaket, i form av redusert sårbarhet mot nye naturulykker. Skadelidte skal derfor i søknaden dokumentere nytten av tilskudd til dekning av merkostnader.

I statsbudsjettet fastsettes et maksimumsbeløp for dekning av merkostnader, som for inneværende budsjettperiode er 30 000 kroner pr sak. Departementet foreslår at maksimumsbeløpet fastsettes i den nye forskriften. Dette letter tilgjengeligheten for publikum. Beløpet foreslås lagt på samme nivå som i dag, jf. forskriften § 10 tredje ledd. I dag kan det ytes tilskudd på opptil 75 % av merkostnadene. Departementet mener imidlertid at dekningen av merkostnader bør stå i et rimelig forhold til skaden, uttrykt ved gjenopprettingskostnadene. Dekning av merkostnader foreslås derfor begrenset til 20 % av gjenopprettingskostnaden, slik denne skal beregnes etter § 5 i naturskadeerstatningsloven.

3.2 Redningsomkostninger

Etter gjeldende lov kan skadelidte, når særlige grunner tilsier det, gis billighetserstatning for sine utlegg til å avverge skade som følge av en naturulykke, jf. loven § 3 tredje ledd andre punktum.

Etter den nye loven § 8 kan det ytes erstatning for rimelige og nødvendige utlegg som skadelidte har hatt for å avverge naturskaden eller for å begrense skadens omfang. § 8 andre ledd gir hjemmel til å fastsette vilkår og nærmere regler for dekning av redningsomkostninger. Slike vilkår og nærmere regler foreslås i forskriften § 11.

§ 11 første ledd har samme ordlyd som loven § 8 første ledd. I formuleringen "rimelige og nødvendige utlegg som skadelidte har hatt for å avverge naturskaden eller for å begrense skadens omfang" ligger at det skal gjøres en vurdering av om redningstiltaket var nødvendig og fornuftig, og en vurdering av om selve kostnaden er på et rimelig nivå. Dette innebærer et krav om forholdsmessighet mellom de redningsomkostningene som søkes erstattet og naturskadens karakter og omfang. Bestemmelsen vil kunne bidra til at skadelidte sørger for å gjennomføre skadebegrensende tiltak og på den måten reduserer erstatningsutbetalingene.

I forskriften § 11 andre ledd presiseres det at det bare kan ytes erstatning for utlegg til leie av hjelp og maskiner, samt til nødvendige materialer. Egenarbeid, tapt arbeidsfortjeneste og lignende indirekte tap erstattes ikke. Bruk av og skade på eget utstyr erstattes ikke. Det er altså nødvendig innkjøp av materialer og tjenester som kan dekkes som redningsomkostninger, ikke egeninnsats i forbindelse med avverging eller begrensning av naturskaden. Dette har sammenheng med at skadelidte må anses å ha et selvstendig ansvar for å forhindre eller begrense skade på sin eiendom.

Det gis kun erstatning basert på vanlige markedspriser på aktuelle tjenester og nødvendige materialer, slik at f.eks. svært høye timepriser for maskinkjøring eller lignende ikke dekkes. Dersom det kreves tillegg for risikofyllt eller natt-/helgearbeid, vil dekning av eventuelle tillegg vurderes opp mot anslått nytte av redningstiltaket.

Den øvre grensen for redningsomkostningenes størrelse følger av forskriften § 11 tredje ledd.

4. FASTSETTING OG UTBETALING AV ERSTATNING

4.1 Minsteutbetaling

Etter dagens ordning er minsteutbetalingsgrensen på 500 kroner. Det vil si skadetakst fratrukket egenandel. Det innebærer et innslagspunkt hvor gjenopprettingskostnadene må være over 10 588 kroner for at skadelidte skal ha rett til erstatning ((10 588 kroner – 10 000 kroner) x 0,85 = 500 kroner). Dette fremkommer gjennom regelen om oppgjørsfradrag i takseringsforskriften § 15 og egenandelsbestemmelsen i takseringsforskriften § 14.

Naturskadeerstatningsloven § 9 andre ledd gir Kongen (departementet) myndighet til å gi regler om minsteutbetaling. Utviklingen i konsumprisindeksen fra 1995 til i dag (*september 2015*) viser en prisøkning på 49.3 %, noe som tilsier at innslagspunktet som ble innført i 1995 på 10 588 kroner, tilsvarer 15 803 kroner i dag. Formålet med den statlige erstatningsordningen for naturskader er å yte erstatning etter en naturulykke slik at skadelidte kan fortsette sin virksomhet. Små skader vil etter departementets vurdering ikke true en virksomhet. På denne bakgrunn foreslår departementet i § 12 et innslagspunkt på 20 000 kroner, slik at saker med gjenopprettings- eller gjenanskaffelseskostnad under 20 000 kroner ikke gir skadelidte krav på erstatning. Forslaget innebærer at grensen for det laveste erstatningsbeløpet som utbetales er 14 000 kroner (20 000 kroner – 30 prosent egenandel), jf. omtalen av forslaget til ny egenandelsmodell i kapittel 4.2 under.

4.2 Fastsetting av erstatning og egenandel

Reglene om egenandel er hjemlet i gjeldende lov § 11 andre ledd nr. 1, og i takseringsforskriften § 14. Egenandelen består av et fastsatt beløp (fastdel) og en prosentdel. Fastdelen på 10 000 kroner trekkes først fra taksten, før fondsstyret fastsetter beregningsgrunnlaget for erstatningen etter reglene i naturskadeloven. Skaden erstattes med 85 % av det beregningsgrunnlag fondsstyret har kommet frem til.

Naturskadeerstatningsloven § 9 første ledd viderefører prinsippet om at det skal trekkes en egenandel fra erstatning for naturskade etter loven. Bestemmelsen gir hjemmel til å gi nærmere regler om egenandel.

Etter forskriften § 13 første ledd skal erstatningen fastsettes med utgangspunkt i grunnlaget for erstatningsutmåling. Det tilsvarer enten gjenopprettingskostnaden, erstatning for verdiforringelsen eller gjenanskaffelseskostnaden, jf. naturskadeerstatningsloven § 5. Dersom det er grunnlag for avkorting, skal det trekkes fra. Dersom skadelidte har søkt og fått innvilget tilskudd til dekning av merkostnader eller erstatning for redningsomkostninger, legges disse til. Summen av dette tilsvarer de kostnadene skadelidte kan kreve dekket i den aktuelle saken, og danner grunnlaget for egenandelsberegningen etter andre ledd.

Departementets forslag til ny egenandelsmodell følger av forskriften § 13 andre ledd. Forslaget innebærer en omlegging fra et system med en fastdel med tillegg av en prosentdel til et system med kun en prosentdel. Departementet foreslår en egenandel på 30 prosent for de tilfellene hvor erstatningen etter første ledd er under 100 000

kroner og en egenandel på 15 prosent for den del av erstatningen som eventuelt overstiger 100 000 kroner.

Tabellen under viser erstatningsutbetalinger etter dagens ordning og etter forslaget til ny modell basert på en gitt skadetakst. Skadetaksten følger av kolonne 1. Kolonne 2 viser erstatningsutbetaling etter gjeldende egenandelsordning. Kolonne 3 viser erstatningsutbetalinger basert på forslag til ny modell.

Skadetakst	Dagens egenandelsordning <i>(Fastdel på 10 000 kroner + 15 %)</i>	Forslag til ny modell for beregning av egenandel <i>(30 % under 100 000 kroner og 15 % over 100 000 kroner)</i>
20 000	8 500	14 000
50 000	34 000	35 000
55 000	38 250	38 500
75 000	55 250	52 500
100 000	76 500	70 000
200 000	161 500	155 000
500 000	416 500	410 000
1 000 000	841 500	835 000
2 000 000	1 691 500	1 685 000
3 000 000	2 541 500	2 535 000

Tabellen viser at ved overgang fra dagens egenandelsberegning til ny modell uten fastdel, vil skader (takst for gjenopprettingskostnader) mellom 20 000 kroner og 55 000 kroner gi noe mer i utbetalt erstatning, mens skader over dette beløp vil gi marginalt mindre i utbetalt erstatning, og uansett ikke mer enn 6 500 kroner i redusert erstatning.

Det er særlig i sameie- og jordleiesituasjonene at dagens egenandelsbestemmelse med 10 000 kroner i fastdel kan fremstå som urimelig. I saker hvor skadeobjektet er i sameie, beregnes en egenandel per sameier. I saker som omfatter jordleie, er det eieren av eiendommen som er å anse som skadelidt etter naturskadeerstatningsloven. Den

som leier har i utgangspunktet ikke krav på erstatning. I de tilfeller eieren ikke er interessert i å søke naturskadeerstatning, kan han imidlertid ved fullmakt overlate til leietakeren å søke erstatning, motta erstatning og foreta gjenoppretting på vegne av seg. Det har vist seg at dette er en vanlig måte å innrette seg på. Siden det er eieren som er å anse som skadelidt etter loven, trekkes en egenandel for hvert leieforhold. Dette innebærer at leietakeren som leier mange eiendommer blir trukket flere egenandeler og derved får erstatningen betydelig redusert.

Videre skaper fastdelen administrativt merarbeid, særlig i saker med mer kompliserte sameieformer. Departementets forslag til ny egenandelsmodell innebærer at fastdelen av dagens egenandelsordning ikke videreføres.

Forarbeidene til loven forutsetter at utformingen av ny egenandelsordning ikke skal medføre vesentlige endringer i statens utgifter med ordningen. Totalbeløpene for samlet utbetalt erstatning i de to årene brukt som eksempler under, viser at forslaget til ny egenandelsmodell ikke vil innebære noen vesentlige endringer i statens utgifter med ordningen.

Eksemplene under viser en utregning av totalt utbetalt erstatning for to skadeår basert på dagens egenandelsordning og forslaget til ny egenandelsmodell. Alle skader for hver takstsum er beregnet ut i fra høyeste verdi, slik at alle skader under 20 000 kroner er beregnet med takst 20 000 kroner, alle under 50 000 kroner er beregnet med takst 50 000 kroner osv. Den forenklede fremstillingen reduserer ikke tallenes verdi, da de vil være representative for de virkelige forhold. Departementet har tatt utgangspunkt i de sakene hvor det er fattet vedtak om erstatning i det aktuelle året.

Eksempel 1 - Utbetalt erstatning i skadeåret 2013 - et år med mange skader.

Skadetakst	Antall	Dagens egenandelsordning <i>(Fastdel på 10 000 kroner + 15 %)</i>	Forslag til ny modell for beregning av egenandel <i>(30 % under 100 000 kroner og 15 % over 100 000 kroner)</i>
20 000	233	1 980 500	3 262 000
50 000	378	12 852 000	13 230 000
75 000	214	11 823 500	11 123 500
100 000	157	12 010 500	10 990 000
200 000	388	62 662 000	60 140 000
500 000	222	92 463 000	91 020 000
1 000 000	48	40 392 000	40 080 000
2 000 000	15	25 372 5000	25 275 000
3 000 000	6	15 249 000	15 210 000
Til sammen		274 805 000	270 330 500

Eksempel 2 – Utbetalt erstatning i skadeåret 2008 - et år med et normalt antall skader.

Skadetakst	Antall	Dagens egenandelsordning <i>(Fastdel på 10 000 kroner + 15 %)</i>	Forslag til ny modell for beregning av egenandel <i>(30 % under 100 000 kroner og 15 % over 100 000 kroner)</i>
20 000	111	943 500	1 554 000
50 000	187	6 358 000	6 545 000
75 000	92	5 083 000	4 830 000
100 000	63	4 819 500	4 410 000
200 000	99	15 988 500	15 345 000

500 000	70	29 155 000	28 700 000
1 000 000	15	12 622 500	12 525 000
2 000 000	7	11 840 500	11 795 000
3 000 000	1	2 541 500	2 535 000
Til sammen		89 362 000	88 239 000

Beregningene viser at forslag til ny modell for egenandel vil redusere erstatningsutbetalingene over ordningen i noen grad. Samtidig vil ny egenandelsmodell uten fastdel bidra til at sameiere og jordleiere kommer bedre ut rent erstatningsmessig enn etter dagens ordning.

Når innslagspunktet på 20 000 kroner legges til grunn i beregningen av statens totale utgifter som vist i tabellene over, innebærer det at statens utgifter reduseres ytterligere med henholdsvis 3 262 000 kroner, jf. 2013-eksempelet og med 1 554 000 kroner, jf. 2008-eksempelet.

4.3 Frist for gjenoppretting

Naturskadeerstatningsloven § 14 inneholder regler om utbetaling og bruk av erstatningen. § 14 fjerde ledd gir hjemmel til å gi nærmere bestemmelser om vilkår, dokumentasjon og kontroll for utbetaling av erstatning.

Det følger av forskriften § 14 at fristen for gjenoppretting er tre år. Skadelidte kan søke om utsettelse av fristen for gjenoppretting med inntil ett år. En forutsetning for å få fristutsettelse er at gjenoppretting har vært umulig, og at årsaken skyldes forhold som ligger utenfor skadelidtes kontroll. Bestemmelsen skal forstås strengt, slik at det er forhold som alvorlig sykdom, offentlige forbud eller påbud o.l. som kan danne grunnlag for utsettelse.

4.4 Utbetaling av erstatning

Forskriften § 15 første ledd slår fast at erstatningen utbetales først når skaden er gjenopprettet og skadelidte har dokumentert at gjenoppretting er skjedd slik erstatningsvedtaket forutsetter. Regelen bygger på naturskadeerstatningsloven § 14 første ledd, og er gitt med hjemmel i loven § 14 fjerde ledd. Dokumentasjon for gjenoppretting må vise skadeobjektet i utbedret tilstand, samt at det er anvendt slik konstruksjon og slike materialer som forutsatt i erstatningsvedtaket. Dersom det er

valgt en annen utførelse og/eller andre materialer, må skadelidte dokumentere at gjenoprettingen er utført innenfor rammen av de krav erstatningsvedtaket fastsetter.

Gjenoppretting dokumenteres ved ferdigattest fra takstmann, entreprenør eller annen fagkyndig. Dette vil gjelde saker hvor gjenopprettingskostnaden er over 50 000 kroner. For saker hvor gjenopprettingskostnaden er under 50 000 kroner, er det tilstrekkelig at gjenoppretting dokumenteres ved egenerklæring og bildedokumentasjon fra skadelidte.

Erstatningsvedtaket er en øvre ramme for kostnadsdekning, og erstatningsutbetalingen tilpasses de faktiske gjenopprettingskostnadene innenfor denne rammen. Det følger av forskriften § 15 andre ledd at erstatningsutbetalingen er begrenset til de kostnader som skadelidte kan dokumentere.

I stedet for gjenoppretting, kan skadelidte søke om å få utbetalt erstatningen til fri rådighet hvis det foreligger "særlige grunner", jf. forskriften § 15 tredje ledd. Bestemmelsen åpner for at skadelidte kan bruke erstatningen til å anskaffe et mer hensiktsmessig erstatningsobjekt i stedet for å gjenopprette skadeobjektet. Et eksempel på dette er der skadelidte ikke gjenoppretter en skadet vei, men sørger for å få adkomstmulighet ved å inngå avtale om bruksrett på annen vei. Hvorvidt det foreligger særlige grunner, beror på en konkret vurdering. Søknad om utbetaling til fri rådighet må fremmes innen tre år etter at skadelidte mottok endelig vedtak om erstatning, dvs. samme frist som etter forskriften § 14. Dersom søknaden blir innvilget, utbetales erstatningen samtidig med at vedtak om utbetaling til fri rådighet fattes.

Fjerde ledd viser til de tilfellene hvor grunnlaget for utmåling av erstatning ikke baserer seg på gjenoppretting, men på verdiforringelse eller gjenanskaffelsesverdi. I slike tilfeller utbetales erstatningen samtidig med erstatningsvedtaket.

4.5 Forskudd

Forskudd på utbetaling av erstatning er regulert i forskriften § 16. Regelen bygger på naturskadeerstatningsloven § 14 andre ledd, og er gitt med hjemmel i § 14 fjerde ledd. Forskudd etter forskriften § 16 skal forstås som utbetaling av erstatning før dokumentasjon for fullført gjenoppretting foreligger. Utbetaling av forskudd forutsetter at det foreligger et endelig erstatningsvedtak. Skadelidte må kunne dokumentere at det er pådratt utgifter til gjenopprettingsarbeider som i sin helhet er relatert til poster i det aktuelle erstatningsvedtaket i saken.

Andre ledd åpner for at det kan gis forskudd for hele eller deler av erstatningen etter hvert som gjenopprettingsarbeidet ferdigstilles. I all hovedsak vil det dreie seg om delutbetaling for ferdige arbeidere, men det åpnes for at det også kan gis forskudd for hele erstatningen i særskilte tilfeller. Skadelidtes eventuelle behov for å stille sikkerhet overfor entreprenør eller andre tjenesteytere må ordnes privat mellom partene, for eksempel gjennom transporterklæring for skadelidtes krav om utbetaling av erstatningen.

Tredje ledd slår fast at vedtak etter denne bestemmelsen ikke kan påklages, jf. naturskadeerstatningsloven § 14 andre ledd.

5. ØVRIGE BESTEMMELSER

5.1 Regress

Gjeldende lov § 6 har regler om regress. Reglene vil bli erstattet av den nye loven § 16. § 16 første ledd slår fast at skadelidtes krav på erstatninger mot tredjeperson går over til staten dersom handlinger eller unnlater fra denne tredjeperson har bidratt til at skadeomfanget har blitt mer omfattende enn det ellers ville vært. § 16 andre ledd gir hjemmel til å gi nærmere bestemmelser om behandlingen av regresskrav, herunder bestemmelser om forhåndsvarsling, i forskrift.

I forskriften § 17 foreslår departementet en bestemmelse om at tredjeperson skal gis forhåndsvarsel og anledning til å uttale seg før det reises krav om regress. Dette innebærer at regresskrav fra Landbruksdirektoratet mot tredjemann skal varsles slik at partene har mulighet for dialog før saken eventuelt må løses gjennom en rettslig prosess.

5.2 Statens ansvar ved stormskader på skog

Naturskadeerstatningsloven omfatter i utgangspunktet ikke stormskader på skog. Stormskader på skog forutsettes dekket av forsikring. Kongen (departementet) kan imidlertid bestemme i forskrift at slike skader likevel kan dekkes over naturskadeerstatningsordningen, jf. loven § 2 fjerde ledd. I forskriften er det inntatt to bestemmelser vedrørende stormskader på skog og opprydding etter vindfall, se forskriften §§ 18 og 19.

Forskriften § 18 er en videreføring av takseringsforskriften § 9. Det er ikke tilsiktet å gjøre noen materielle endringer i bestemmelsen, men den har fått ny ordlyd. Statens

ansvar for stormskader på skog er kun et såkalt reassuranseansvar, jf. forskriften § 18 første ledd.

Forsikringsselskapenes ansvarsgrense beregnes ut i fra andelen skog som er forsikret på landsbasis til enhver tid, jf. forskriften § 18 andre ledd. Når ansvarsgrensen er overskredet, trer staten inn som reassurandør.

Forskriften § 18 tredje ledd gir Landbruksdirektoratet hjemmel til å gi nærmere regler om forsikringsselskapenes varsling, dokumentasjon og beregning av statens ansvar etter andre ledd.

Forskriften § 19 inneholder forslag til bestemmelser som skal avløse takseringsforskriften § 12 om taksering av naturskade på skog som ikke er økonomisk drivverdig. § 19 gir skadelidte rett til å søke erstatning for utgifter til pålagt opprydding i skog som ikke er drivverdig. Pålegg til opprydding kan gis av skogbruksmyndighetene med hjemmel i skogbruksloven § 10 eller forskrift om berekraftig skogbruk § 14. Hensynet bak regelen er å hindre utvikling av skader som skyldes skadegjørere i skogen. I det alt vesentlige er det snakk om skader fra granbarkbille. Vurdert ut fra hensynet til skogen kan reglene være av vesentlig betydning for oppryddingsarbeidet etter store stormskader i områder med risiko for oppformering av skadegjørere i skog. Departementet mener bestemmelsen har en klar beredskapsverdi, og at den derfor bør videreføres.

5.3 Klagenemndas sammensetning og organisering

Når den nye naturskadeerstatningsloven trer i kraft vil dagens ankenemnd for Statens naturskadefond opphøre og bli erstattet av Klagenemnda for naturskadesaker, jf. loven § 21. § 21 tredje ledd gir Kongen (departementet) hjemmel til å gi nærmere bestemmelser om Klagenemndas sammensetning og organisering.

Forskriften § 20 første ledd skal sikre at Klagenemnda får en sammensetning som gjør den kompetent til å foreta de faglige og juridiske vurderinger som klagesakene vil kunne kreve. Klagenemnda bør være satt sammen slik at den kan vurdere hydrologiske og geotekniske problemstillinger knyttet til skadeårsak og gjenopprettingstiltak, og videre ha kompetanse til å vurdere både bruksverdi og gjenopprettingstiltak knyttet til jordbruksarealer, veier, bruer, kaianlegg og hydrotekniske sikringstiltak. Medlemmene i Klagenemnda skal ha personlig stedfortreder med samme fagkyndighet som vedkommende medlem.

Tredje ledd slår fast at Landbruksdirektoratet har ansvaret for forberedelse av klagesaker for Klagenemnda. Landbruksdirektoratet skal ha både rett og plikt til å møte under Klagenemndas behandling av sakene.

5.4 Ikrafttredelse

Forskriften skal tre i kraft 1. januar 2017. Dette er samtidig med at den nye naturskadeerstatningsloven trer i kraft. Fra samme dato oppheves gjeldende forskrift om taksering og erstatning av naturskader (takseringsforskriften).

6. ADMINISTRATIVE OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER

Forskriften § 5 fjerde ledd legger opp til at Landbruksdirektoratet innhenter takst i en rekke saker. Slike takster bekostes av staten. Forslaget bygger på naturskadeerstatningsloven med forarbeider¹. I forarbeidene er statens utgifter til taksering anslått til om lag 1,7 mill. kroner. Det vises videre til at naturskadeerstatningsloven vil bidra til totale årlige administrative besparelser for staten på om lag 11,5 mill. kroner.

Departementets forslaget til ny egenandelsmodell og innslagspunkt for når en skade vil bli behandlet, vil ha en direkte virkning på statens erstatningsutgifter. Dette er nærmere redegjort for i kapittel 4.1 og 4.2. Forslaget går ut på at innslagspunktet for når skadelidte har krav på erstatning økes til 20 000 kroner, og at det trekkes en egenandel på 30 prosent for de tilfellene hvor erstatningen er under 100 000 kroner og en egenandel på 15 prosent for den del av erstatningen som eventuelt overstiger 100 000 kroner. Dette vil samlet sett resultere i noe mindre utbetalinger sammenlignet med gjeldende ordning basert på en normal fordeling av skadesakenes størrelse.

¹ Prop. 80 L (2013-2014) kap. 19

7. FORSLAG TIL NY FORSKRIFT

Forskrift om dokumentasjon, saksbehandling og erstatning etter naturskader (naturskadeforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet [*dd. måned 2016*] med hjemmel i lov 15. august 2014 nr. 59 om erstatning for naturskader (naturskadeerstatningsloven) § 2 fjerde ledd, § 7 andre ledd, § 8 andre ledd, § 9 andre ledd, § 13 tredje ledd, § 14 fjerde ledd, § 16 andre ledd og § 21 tredje ledd og kgl. res. 15. august 2014.

Kap. 1 Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å sikre forsvarlig og effektiv behandling av saker om erstatning for naturskader etter naturskadeerstatningsloven.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gir utfyllende regler til naturskadeerstatningsloven om dokumentasjon, saksbehandling og erstatning. Forskriften regulerer også statens ansvar ved stormskader på produktiv skog, og når skogeier har rett til erstatning for utgifter til opprydding etter slike skader.

§ 3. Ansvarlig myndighet

Landbruksdirektoratet avgjør søknader om erstatning etter naturskadeerstatningsloven og denne forskriften. Vedtak fattet av Landbruksdirektoratet kan påklages til Klagenemnda for naturskadesaker med mindre annet følger av naturskadeerstatningsloven eller denne forskriften.

Kap. 2 Søknad og dokumentasjon av skaden

§ 4. Søknad

Skadelidte skal sende søknad om erstatning for naturskade til Landbruksdirektoratet på fastsatt skjema innen tre måneder etter at skaden har skjedd. Er søknadsfristen oversett, kan søknaden behandles dersom særlige grunner taler for det.

§ 5. Dokumentasjon av skaden

Skadelidte skal for egen regning dokumentere at det foreligger en naturskade. Skadelidte skal i tillegg dokumentere hvilke kostnader som er nødvendige for å gjenopprette hvert skadeobjekt. Dokumentasjonen skal inneholde en beskrivelse av hvert skadeobjekt før og etter skaden.

Gjenoppretingskostnaden skal dokumenteres med minimum ett anbud. Dersom gjenoppretingskostnaden antas å overstige 200 000 kroner, skal kostnaden dokumenteres med minimum to anbud. Anbud skal innhentes fra foretak med ansvarsrett, jf. plan- og bygningsloven § 23-1, når gjenoppretingsarbeidet krever det. Skadelidte kan alternativt dokumentere gjenoppretingskostnaden med takst.

Dersom antatt gjenoppretingskostnad er under 50 000 kroner, kan skadelidte dokumentere kostnadene med egenerklæring og bildedokumentasjon.

Landbruksdirektoratet skal innhente og bekoste takst når skadelidte selv ikke er i stand til å dokumentere skaden, i saker hvor gjenoppretingskostnaden er antatt å være over 500 000 kroner, og ellers når det anses nødvendig for sakens opplysning. Skadelidte plikter å medvirke under befaring når det anses nødvendig, og gi takstmannen alle opplysninger og dokumenter som er nødvendige for at takstmannen skal kunne utføre oppdraget på en forsvarlig måte.

Dersom hel eller delvis gjenoppreting av skaden ikke kan utsettes i påvente av at dokumentasjon etter andre til fjerde ledd foreligger, kan skadelidte dokumentere gjenoppretingskostnadene gjennom spesifisert faktura. Landbruksdirektoratet bestemmer om og i hvilken utstrekning slik faktura kan legges til grunn for erstatningsvedtaket, eller om ytterligere dokumentasjon er nødvendig.

§ 6. Dokumentasjon av bruksverdi

Skadelidte skal i søknaden beskrive bruken og avkastningen av skadeobjektet, jf. naturskadeerstatningsloven § 5 andre ledd. Dersom bruksverdien er kjent skal skadelidte oppgi denne.

§ 7. Frist for dokumentasjon

Nødvendig dokumentasjon må foreligge innen utløpet av søknadsfristen, jf. § 4. Landbruksdirektoratet kan når særlige grunner taler for det gi fristutsettelse for

innsending av dokumentasjon. Landbruksdirektoratets avgjørelse om fristutsettelse kan ikke påklages.

§ 8. Takst

Takst innhentet fra skadelidte eller Landbruksdirektoratet, er kun veiledende for Landbruksdirektoratets erstatningsvedtak.

§ 9. Krav til takstmenn

Takstmannen kan ikke påta seg oppdrag for Landbruksdirektoratet dersom han er inhabil, jf. forvaltningsloven §§ 6 og 10. Takstmannen har taushetsplikt om opplysninger som han får tilgang til i forbindelse med oppdraget, jf. forvaltningsloven § 13.

Takstmenn som Landbruksdirektoratet inngår avtale med skal være medlemmer av bransjeorganisasjon for takstmenn. Landbruksdirektoratet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra kravet om medlemskap.

Kap. 3 Merkostnader og redningsomkostninger

§ 10. Merkostnader

Det kan etter søknad fra skadelidte ytes tilskudd til dekning av merkostnader, jf. naturskadeerstatningsloven § 7. Tilskuddet skal dekke kostnader som kommer i tillegg til gjenopprettingskostnadene. § 4 gjelder tilsvarende.

Tilskudd ytes dersom skaden kan utbedres på en slik måte at skadeobjektet forsterkes, faren for naturskade minskes, og utbedringen utføres i tilknytning til gjenopprettningen av skaden. Skadelidte skal i søknaden dokumentere nytten av tilskuddet.

Merkostnader dekkes med inntil 20 prosent av gjenopprettingskostnaden slik denne skal beregnes etter § 5 i naturskadeerstatningsloven, og oppad begrenset til 30 000 kroner.

§ 11. Redningsomkostninger

Det kan ytes erstatning for rimelige og nødvendige utlegg som skadelidte har hatt for å avverge naturskaden eller for å begrense skadens omfang, jf. naturskadeerstatningsloven § 8.

Det kan kun ytes erstatning for utlegg til leie av hjelp og maskiner, samt til nødvendige materialer. Egenarbeid, tapt arbeidsfortjeneste og lignende indirekte tap erstattes ikke. Bruk av og skade på eget utstyr erstattes ikke.

Det ytes ikke erstatning for den del av redningsomkostningene som ville ha overstegyet kostnadene ved en eventuell gjenoppretting av skaden, eller som overstiger skadeobjektets bruksverdi.

Kap. 4 Fastsetting og utbetaling av erstatning

§ 12. *Minsteutbetaling*

Rett til erstatning bortfaller dersom grunnlaget for erstatningsutmåling etter naturskadeerstatningsloven § 5 er under 20 000 kroner.

§ 13. *Fastsetting av erstatning og egenandel*

Erstatningen fastsettes med utgangspunkt i grunnlaget for erstatningsutmåling, fratrukket eventuell avkorting, tillagt eventuelle merkostnader og eventuelle redningsomkostninger, jf. naturskadeerstatningsloven §§ 5 til 8 og §§ 10 og 11 i forskriften her.

Av erstatning fastsatt etter første ledd trekkes en egenandel på 30 prosent opp til 100 000 kroner og 15 prosent av den del som overstiger 100 000 kroner.

§ 14. *Frist for gjenoppretting*

Krav på erstatning faller bort dersom gjenoppretting ikke er gjennomført innen tre år regnet fra den dagen skadelidte mottok endelig vedtak om erstatning. Det kan etter søknad gis utsettelse med inntil ett år dersom gjenoppretting av skaden har vært umuliggjort av forhold utenfor skadelidtes kontroll.

§ 15. *Utbetaling av erstatning*

Erstatning utbetales når skadelidte har dokumentert at skaden er gjenopprettet i tråd med erstatningsvedtaket ved ferdigattest fra takstmann, entreprenør eller annen fagkyndig. I saker etter § 5 tredje ledd kan gjenoppretting dokumenteres ved egenerklæring og billedokumentasjon fra skadelidte.

Erstatningsutbetalingen er begrenset til de kostnader som skadelidte kan dokumentere.

Skadelidte kan etter søknad få utbetalt erstatningen til fri rådighet dersom det foreligger særlige grunner, jf. naturskadeerstatningsloven § 14 første ledd andre punktum. Slik søknad må fremmes innen tre år etter at skadelidte mottok endelig vedtak om erstatning. Dersom søknaden blir innvilget, utbetales erstatningen samtidig.

Dersom erstatningen er vedtatt med grunnlag i verdiforringelsen eller saken gjelder erstatning for gjenanskaffelse av løsøre, jf. naturskadeerstatningsloven § 5 andre eller tredje ledd, utbetales erstatningen samtidig med vedtaket.

§ 16. Forskudd

Skadelidte kan søke om forskudd på erstatningsutbetalingen etter at vedtak om erstatning foreligger, jf. naturskadeerstatningsloven § 14 andre ledd. Utbetalingen kan gjøres betinget av at skadelidte dokumenterer at forskuddet skal anvendes i tråd med erstatningsvedtaket.

Forskudd kan gis for hele eller deler av erstatningen etter hvert som gjenopprettingsarbeidet ferdigstilles. Forskudd på hele erstatningen kan kun gis i særskilte tilfeller.

Vedtak om forskudd kan ikke påklages.

Kap. 5 Øvrige bestemmelser

§ 17. Regress

Dersom Landbruksdirektoratet søker regress hos tredjeperson etter naturskadeerstatningsloven § 16, skal tredjeperson gis forhåndsvarsel og anledning til å uttale seg før kravet reises.

§ 18. Statens ansvar ved stormskader på skog

I tilfeller hvor stormskader på skog innebærer erstatningsutbetalinger utover forsikringsselskapenes ansvarsgrense, trer staten inn og refunderer forsikringsselskapene for utbetalt erstatning over ansvarsgrensen.

Ansvarsgrensen beregnes ut fra andelen skog som er forsikret på landsbasis til enhver tid. Den øvre ansvarsgrensen for en skadehendelse er 200 millioner kroner forutsatt full forsikringsdekning av landets skogareal. Ansvarsgrensen reduseres med samme andel av landets skogareal som ikke er forsikret.

Landbruksdirektoratet kan gi nærmere regler om forsikringsselskapenes varsling, dokumentasjon og beregning av statens ansvar etter andre ledd.

§ 19. Erstatning av utgifter til opprydding av vindfall i skog som ikke er økonomisk drivverdig

Dersom skaden skyldes vindfall etter en naturulykke og det er gitt pålegg om opprydding etter skogbruksloven § 10 eller forskrift om berekraftig skogbruk § 14, har skogeier rett til å få erstattet nødvendige utgifter til opprydding i skog som ikke er økonomisk drivverdig.

§ 20. Klagenemndas sammensetning og organisering

Klagenemnda for naturskadesaker oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet for fem år av gangen.

Klagenemnda skal bestå av fem medlemmer og ha en faglig sammensetning som sikrer en forsvarlig behandling av klagen. Klagenemnda skal bestå av to jurister, en landbruksfagkyndig, en med fagkyndighet innen geoteknikk, bygg og anlegg, og en med fagkyndighet innen hydrologi. Medlemmene i Klagenemnda skal ha en personlig stedfortreder med samme fagkyndighet. Landbruks- og matdepartementet bestemmer hvem som skal være leder og nestleder i Klagenemnda.

Landbruksdirektoratet forbereder sakene for Klagenemnda. Landbruksdirektoratet har rett og plikt til å møte i Klagenemnda.

§ 21. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft 1. januar 2017. Samtidig oppheves forskrift av 2. juni 1995 nr. 515 om taksering og erstatning av naturskader.